

Oslo, 13. november 2019

STØTTESKRIV
TIL
BORGARTING LAGMANNSRETT

Oslo tingretts sak nr. 19-059563MED-OTIR/08
Den offentlige påtalemyndighet mot Arne Viste og Plog AS

***

1 INNLEDNING

1.1 Prosessuelle forhold

Det vises til Oslo tingretts dom av 15. oktober 2019 og til anke mot dommen fra Arne Viste og Plog AS (heretter «tiltalte»). Dommen ble forkynt for de tiltalte ved oppmøte ved Stavanger tingrett fredag 18. oktober og dommen er dermed påanket i tide.

I anken er ankegrunnene oppgitt.

Hovedspørsmålet i saken er om Grunnloven § 110, Grunnloven § 98 eller internasjonale menneskerettighetsbestemmelser som gjelder som norsk lov (med forrang) etter menneskerettsloven §§ 2 og 3 leder til at de tiltalte straffritt må kunne tilby arbeid til personer som oppholder seg i Norge uten oppholdsgrunnlag etter utlendingsloven. Dette drøftes i punkt 4 nedenfor, som gjelder lovanvendelsesanken.

Det dreier seg om mennesker som har kommet til Norge og søkt asyl. De er registrert i DUF (utlendingsmyndighetenes saksbehandlingssystem) og har avgitt fingeravtrykk. Felles for dem er at de oppholder seg i Norge etter endelig avslag på asylsøknaden. Et vilkår for å motta arbeidstilbud fra de tiltalte har vært at utlendingene ikke «går under jorden». Ansettelsesforholdet har ikke vært holdt skjult verken for politi eller utlendingsmyndigheter. De vil heretter stort sett omtales som ureturnerbare asylsøkere. Norske myndigheter har ikke lyktes med å uttransportere dem fra Norge.

Det er grunn til å understreke at saken ikke gjelder i hvilken utstrekning norske myndigheter har plikt etter Grunnloven § 110 til å tilby noen arbeid.

Foruten tingrettsdommen i herværende sak, er denne rettslige hovedproblemstillingen – etter det vi kjenner til – kun drøftet, og da helt summarisk, i to andre tingrettsdommer. Det finnes ingen lagmannsrettsdommer som drøfter dette. Gulating lagmannsrett har avsagt en kjennelse i sivil sak som berører problemstillingen. Det er sak 14-1223045ASK-GULA/AVD2, avsagt 5. september 2014. Ved kjennelsen ble det sivile søksmål Arne Viste hadde forsøkt anlagt mot staten v/Justis- og beredskapsdepartementet avvist. Viste forsøkte å anlegge sak for å få en rettslig avklaring om Grunnloven § 110. Lagmannsretten avviste saken etter en vurdering av tvisteloven § 1-3. I kjennelsen side 8 femte avsnitt, har lagmannsretten i tillegg kort berørt herværende problemstilling. Begrunnelsen er alene:

Til påstandens punkt 5 bemerkes at Grunnloven § 110 ikke stifter noen juridisk rett for individet som dette kan kreve gjennomført ved domstolens hjelp. Grunnlovsbestemmelsen inneholder en programerklæring, i motsetning til en rettighet for den enkelte borger. Til støtte for dette vises til avgjørelse fra Borgarting lagmannsrett LB-1995-2823. ...

Saken i LB-1995-2823 gjaldt skattemessige spørsmål, og kan neppe anses som noen rettsavklaring for hovedspørsmålet i denne saken.

De tiltaltes sak har fått stor oppmerksomhet i akademiske kretser, i miljøer som arbeider med menneskerettigheter og innvandring og i media.

De tiltaltes drivkraft er ikke å begå sivil ulydighet for å hjelpe mennesker i nød. De tiltalte er primært opptatt av å få en autoritativ, uavhengig vurdering av det rettslige hovedspørsmålet. Da det sivile søksmålet ble avvist, var det ikke andre mulige fremgangsmåter for å oppnå dette enn at de tiltalte tilbød arbeid til ureturnerbare asylsøkere. Dette ble gjort i full åpenhet og kommunisert direkte til politi og påtalemyndighet for å oppnå en rettslig avklaring i et strafferettslig spor.

Det er grunn til å fremheve domstolenes selvstendige plikt til å vurdere om utlendingsmyndighetenes regelverk og praktisering av det, er i tråd med de trinnhøyere reglene som følger av Grunnloven og menneskerettighetskonvensjoner som gjelder som norsk lov, jf. Grunnloven § 89. Grunnloven § 92 leder også til at domstolene må påse at forholdet til menneskerettighetene er i orden, uavhengig av hva partene måtte gjøre gjeldende i saken.

1.2 Kort om sakens faktiske bakgrunn

Det er ikke kjent nøyaktig hvor mange ureturnerbare asylsøkere som befinner seg i Norge. Det kan dreie seg om i overkant av 3000 personer, opp mot kanskje 6000 – 7000 personer. Noen av dem har ikke noe hjemland å returnere til. Politiets eget vitne, Christian Strand Martinsen, opplyste i sin forklaring for tingretten at – etter politiets syn – er det én av de 29 personene som er omhandlet i tiltalebeslutningen som verken frivillig eller ved myndighetenes assistanse kan reise til noe annet land. Se tingrettens gjengivelse i dommen side 10, første avsnitt.

Påtalemyndigheten bes oppgi hvilken av de personene som er omhandlet i tiltalebeslutningen dette gjelder.

For de øvrige 28 personene som er omhandlet i tiltalebeslutningen er det også betydelig variasjon. En av dem har fått innvilget sin asylsøknad etter at UNE omgjorde tidligere avslag.

Påtalemyndigheten bes oppgi kort status i asylsaken til de involverte, deriblant hvem som har fått anerkjent sitt beskyttelsesbehov i etterkant, hvem som er tvangsreturnert, hvem som har returnert frivillig, hvem som fortsatt befinner seg i Norge, og hvem som har ukjent status.

Det antas at politiet har disse opplysningene eller enkelt kan fremskaffe dem fra UDI. Politiet er etter utlendingsloven § 75 selv angitt som del av utlendingsmyndighetene.

Hvor lenge personene har oppholdt seg i Norge vil også variere. Dette vil fremgå av deres DUF-nummer, som viser når de kom til Norge og søkte asyl her.

Påtalemyndigheten bes legge frem DUF-nummer for hver av de personene som er omhandlet i tiltalebeslutningen.

Varigheten av oppholdet i Norge kan for det første ha betydning for å vurdere om det foreligger forskjellsbehandling som går utover de rammer som er tillatt etter Grunnloven § 98 og SP artikkel 26, jf punkt 4.2 nedenfor. DUF-nummeret er også nødvendig for at de tiltalte sikkert skal kunne identifisere hvert av arbeidsforholdene. Personenes navn er utenlandske, og de vil kunne bli nedtegnet på forskjellig måte når de forsøkes skrevet på norsk.

2 SUPPLERENDE BEMERKNINGER TIL SAKSBEHANDLINGSANKEN

Stavanger tingrett har etterforsket og henlagt to saker mot de tiltalte. Henleggelsesbeslutningene er tatt inn i det dokumentutdraget de tiltalte la frem for tingretten, hhv. side 39 og 40. De arbeidsforhold som er omhandlet i tiltalebeslutningen bokstav a, b, c, d, e, f, g, h, i og j antas å ha inngått i de forhold som ble etterforsket. Det er imidlertid vanskelig for de tiltalte å verifisere dette uten å ha tilgang til straffesaksdokumentene i de to henlagte sakene. Under saksforberedelsen for tingretten ba undertegnede, på vegne av de tiltalte, om innsyn i disse dokumentene.

Bilag 1: E-post 30. august 2019 med anmodning om dokumentinnsyn.

Innsynsbegjæringen ble avslått.

Bilag 2: E-post 30. august 2019 på innsynsbegjæring fra politiadvokat Skurdal

Påtalemyndigheten bes igjen om å gi innsyn i saksdokumentene fra de to henlagte sakene.

Som nevnt foran, har de tiltalte praktisert full åpenhet om ansettelsesforholdene. Da sakene ble henlagt vil straffeprosessloven § 74 begrense muligheten til å gjenoppta forfølgningen.

3 SUPPLERENDE BEMERKNINGER TIL BEVISBEDØMMELSEN UNDER SKYLDSPØRSMÅLET

Det vises til beskrivelsen i anken fra de tiltalte. Også her vil det være til hjelp om påtalemyndigheten kan angi DUF-nummer og ikke bare navn på de personer hvis arbeidsforhold er beskrevet i tiltalebeslutningen.

4 LOVANVENDELSEN UNDER SKYLDSPØRSMÅLET

4.1 Grunnloven § 110

Grunnloven § 110 første ledd første setning lyder:

Statens myndigheter skal legge forholdene til rette for at ethvert arbeidsdyktig menneske kan tjene til livets opphold ved arbeid eller næring.

Det må etter de tiltaltes syn skilles klart mellom det pålegg bestemmelsen gir til statens myndigheter om å «legge forholdene til rette» og det forbud som kan utledes av bestemmelsen mot å legge hindringer i veien for at arbeidsdyktige personer får ta arbeid. Det er *kun det siste* som har betydning i denne saken. Spørsmålet er i denne saken er altså ikke hvilken plikt staten har til å skaffe arbeid! De uttalelsene i forarbeidene til § 110 som omhandler betenkeligheter ved å gi individuell rett til arbeid synes særlig å gjelde denne statens plikt. Det kan vises til Lønningsutvalgets rapport, Dok. 16 (2011-2012) punkt 38.2.1 (inntatt i juridisk utdrag til tingretten side 31).

I de opprinnelige forarbeidene til § 110, da den ble tatt inn i Grunnloven i 1954, fremgår:

Den foreslåtte grunnlovsparagraf overlater til myndighetene selv å bestemme h v o r d a n forholdene skal legges slik til rette at alle kan skaffe seg arbeid og utkomme. Den peker bare på at de har plikt til å gjøre hva de kan i så måte.

Alle politiske partier har påtatt seg programforpliktelsen som svarer til innholdet i den aktuelle grunnlovsparagraf. Grunnlovsfestingen hever partienes programløfter opp på et høyere plan og gjør dem til samfunnets bindende tilsagn til sine borgere. Alle som velges inn på Stortinget eller får myndighet i staten blir forpliktet til å realisere Grunnlovens pålegg. Deri ligger en større realitet og et dypere alvor enn de mere generelle løfter politikerne avlegger i sine programmer. Det kan ikke vedtas lover eller treffes disposisjoner som åpenbart og bevisst hindrer eller vanskeliggjør realiseringen av Grunnlovens pålegg. § 110 vil bli en hovedretningslinje for myndighetenes politikk. (Innst. S. nr. 220 – 1954, v. sp. tredje og fjerde fullst. avsnitt i.f., inntatt i juridisk utdrag til tingretten side 43)

Forbudet mot å nekte mennesker å brødfø seg selv («*det kan ikke vedtas lover*»-) står ikke i et motsetningsforhold til bestemmelsens art av programforpliktelse, men beskrives som en integrert og naturlig del av en slik programforpliktelse. Forbudet gis nettopp i det avsnittet som forklarer og utdyper hva en slik grunnlovsfestet programforpliktelse innebærer: «*Deri ligger...*» Arne Viste ønsker lagmannsrettens avklaring på om det likevel foreligger et motsetningsforhold

mellom en slik programforpliktelse og det iboende forbudet, slik tingrettens dom antyder uten at det gis tydelig begrunnelse.

De samme forarbeidene drøfter videre hva som ligger i «arbeidsdyktig». Det er klart at dette viser til vedkommendes arbeidsevne, dvs. til fysiske/psykiske egenskaper. Bestemmelsen skiller ikke mellom norske statsborgere eller andre.

Etter de tiltaltes syn må denne forbudsvirkningen av § 110 lede til at ureturnerbare asylsøkere må ha rett til å tilbys og ta arbeid i Norge. Det er ikke de tiltaltes syn at § 110 leder til at det skal være «fritt frem» i arbeidsmarkedet. Det kan være gode grunner for innskrenkninger i retten til arbeid, for eksempel for å beskytte barn mot arbeid og for å unngå menneskesmugling til Norge inn i et svar og helt uregulert arbeidsmarked. En fortolkning av Grunnloven § 110 som åpner for saklige og forholdsmessige begrensninger vil samsvare med Høyesteretts fortolkning av en del av de øvrige rettighetsbestemmelsene i Grunnloven kapittel E, se nærmere Bårdsen *Grunnloven, straffeprosessen og strafferetten – linjer i Høyesteretts praksis etter grunnlovsreformen 2014*, side 11 (inntatt i juridisk utdrag til tingretten side 303 flg. på s. 313). Å nekte personer med – for praktiske formål - varig opphold i Norge å ta arbeid i all tid kan ikke anses som en nødvendig og forholdsmessig innskrenkning i retten til arbeid.

Det finnes ikke empirisk grunnlag for at det påvirker antallet asylsøkere som kommer til Norge å nekte denne gruppen mennesker å ta arbeid. Det finnes heller ikke forskningsmessig empirisk grunnlag for at flere utlendinger returnerer til sitt hjemland fordi de ikke har anledning til å ta arbeid i Norge. Det finnes derimot godt empirisk grunnlag for at arbeidsnekten har påført samfunnet alvorlige negative konsekvenser. Forskningen nevner en mer utbredt svart økonomi, økt kriminalitet, økte kostnader med asylmottak, redusert skatteinngang og verdiskaping, samt økt belastning for den nærmeste familie til dem som er rammet (ektefelle og barn), og nærmiljøet rundt disse. Den menneskelige belastningen for de rammede er også såpass stor at den påfører helsevesenet ekstra kostnader. Konsekvensen av dette er at straffebudet i utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav a, som tiltalen gjelder, ikke fullt ut kan anvendes etter sin ordlyd. Det er ikke de tiltaltes oppgave å utpensele i detalj hvordan straffebudet i § 108 kan tilpasses for å være forenlig med Grunnloven § 110.

For ordens skyld påpekes at Grunnloven § 110 «bør forstås i lys av den internasjonale rettsutviklingen på området», se Dok. 16 (2011-2012) punkt 38.5.1 i.f. Det som fremkommer nedenfor om SP, ØSK og EMK vil derfor også være relevant ved fortolkningen av Grunnloven § 110. Slik også Bårdsen, op.cit., side 7 (juridisk utdrag til tingretten side 309).

4.2 Grunnloven § 98 og SP artikkel 26, jf. menneskerettsloven §§ 2 og 3

Grunnloven § 98 er en av de nye grunnlovsbestemmelsene ved grunnlovsreformen i 2014. Bestemmelsen lyder

Alle er like for loven.

Intet menneske må utsettes for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling.

De sentrale forarbeidene til bestemmelsen er Lønning-utvalgets rapport, Dok. 16 (2011-2012) punkt 26 og Innst. 186 S (2013-2014) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovfesting av sivile og politiske rettigheter punkt 2.1.6 *Grunnloven § 98 – likhetsprinsippet og ikke-diskrimineringsprinsippet*.

I de rettslig bindende menneskerettskonvensjonene er det særlig grunn til å fremholde FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 26, som etter menneskerettsloven §§ 2 og 3 gjelder som norsk lov, med forrang fremfor annen norsk lov ved motstrid.

Høyesterett har i storkammersaken i Rt-2008-1764 fastslått at en konvensjonstolking foretatt av FNs menneskerettskomité må ha betydelig vekt som rettskilde, jf. kjennelsen avsnitt 81.

Menneskerettskomiteen har gjennom flere klagesaker tatt stilling til hva som etter artikkel 26 kan være tillatt forskjellsbehandling. Det vises til Nederland-saken (CCPR/C/29/D/182/1984, inntatt i juridisk utdrag til tingretten side 140), Senegaleser-saken (Communication No. 196/1985, inntatt i juridisk utdrag til tingretten side 148) og Australia-saken (CCPR/C/77/D/983/2001, inntatt i juridisk utdrag til tingretten side 155). Dommene gjelder vidt forskjellige saksforhold og viser for så vidt spennvidden i saker som artikkel 26 får anvendelse på. Bestemmelsen er ikke saklig avgrenset og den retter seg mot enhver forskjellsbehandling. Den avgjørende testen er – i komiteens ord (siteret fra Australia-saken punkt 8.2, juridisk utdrag side 168):

The issue to be decided by the Committee on the merits is whether the author(s) have been subject to discrimination, contrary to article 26 of the Covenant. The Committee recalls its constant jurisprudence that not every distinction constitutes discrimination, in violation of article 26, but that distinctions must be justified on reasonable and objective grounds, in pursuit of an aim that is legitimate under the Covenant.

Australia-saken gjaldt aldersgrense for piloter, og komiteen anså den for å være i samsvar med artikkel 26. Senegaleser-saken gjaldt pensjonsrettigheter for personer som hadde tjenestegjort i franske militære styrker. Ulik behandling av de senegalesiske klagerne og franske personer var i strid med artikkel 26. Nederland-saken gjaldt ulik rett til arbeidsledighetspenger basert på ekteskapeleg status. Dette var også i strid med artikkel 26.

Menneskerettskomiteen har også drøftet innholdet i diskrimineringsforbudet i flere av sine General Comments. Her vises til GC No. 15, GC No. 18 og GC No. 31.

Overført til herværende sak anfører de tiltalte at det er i strid med diskrimineringsforbudet i Grunnloven § 98 og SP artikkel 26 når det er straffbart å tilby arbeid til ureturnerbare asylsøkere. De er arbeidsdyktige mennesker som ønsker å skaffe seg egen inntekt for ikke å ligge staten til last. Det foreligger ikke *reasonable and objective grounds* som forklarer og forsvarer at de skal nektes arbeid i motsetning til personer som er norske statsborgere eller har oppholdsrett i Norge på annet grunnlag.

Som påvist foran, foreligger ikke empirisk grunnlag for å fastslå at det vil påvirke asylstilstrømning til Norge eller graden av frivillig retur, om det tillates ureturnerbare asylsøkere å ta arbeid i Norge. De positive virkningene vil være betydelige. Det gjelder menneskelige

virknings gjennom å skaffe seg et utkomme, å komme videre i livet og unngå at hele tilværelsen «settes på vent» mv. I tillegg vil en eller annen form for regularisering av disse menneskenes arbeid også være positivt for å motvirke svart arbeid og risiko for utnyttelse som kan skje i slike sammenhenger. Disse forhold må tas i betraktning når en skal vurdere om det foreligger rimelige og objektive grunner som er tilstrekkelige etter Grunnloven § 98 og SP artikkel 26.

4.3 ØSK artikkel 2 og artikkel 6, jf. menneskerettsloven §§ 2 og 3

FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) gjelder etter menneskerettsloven også som norsk lov, med forrang foran annen norsk lov ved motstrid. Artikkel 2 oppstiller et diskrimineringsforbud som har likhetstrekk med SP art. 26 jf. punkt 4.2 foran. Diskrimineringsforbudet i ØSK artikkel 2 er imidlertid aksessorisk i den forstand at det bare knytter seg til forbud mot diskriminering tilknyttet rettigheter som er vernet gjennom ØSK selv.

Retten til arbeid er vernet i ØSK artikkel 6. Bestemmelsen lyder i den uoffisielle norske oversettelsen:

1. Konvensjonspartene anerkjenner retten til arbeid, som omfatter mulighet for enhver til å tjene sitt levebrød ved arbeid som han fritt har valgt eller godtatt; og skal treffe de nødvendige tiltak for å trygge denne rettighet.
2. De tiltak som skal iverksettes av en konvensjonspart for å oppnå den fulle virkeliggjørelse av denne rettighet, skal omfatte teknisk og yrkesmessig veiledning, fastsettelse av retningslinjer og fremgangsmåter for å sikre en jevn økonomisk, sosial og kulturell utvikling, samt full og produktiv sysselsetting under forhold som trygger grunnleggende politiske og økonomiske friheter for den enkelte.

ØSK artikkel 6 er en av de bestemmelsen som særlig er drøftet av Lønning-utvalget i dets behandling av retten til arbeid, se Dok. 16 (2011-2012) punkt 38.5. Utvalget forutsatte at Grunnloven § 110 «bør forstås i lys av den internasjonale rettsutviklingen på området», se Dok. 16 (2011-2012) punkt 38.5.1 i.f.

ØSK overvåkes av ØSK-komiteen. Det er etablert en individklageordning under konvensjonen. Norge har ikke sluttet seg til den. Komiteens praksis i individklagesaker vil like fullt være en relevant rettskildefaktor ved fortolkningen. Komiteen har også publisert flere General Comments til konvensjonen. Om den rettskildemessige betydningen av komiteens uttalelser kan vises til Rt-2009-1261 særlig avsnitt 44. Den saken gjaldt en uttalelse fra FNs barnekomité. Uttalelser fra ØSK-komiteen må antagelig vurderes tilsvarende.

Praksis fra ØSK-komiteen om retten til arbeid er sammenfattet slik i Manisuli Ssenyonjo, *Economic, Social and Cultural Rights in International Law* (Bloomsbury, 2016, 2nd edition), inntatt i juridisk utdrag til tingretten side 317:

In some Concluding Observations, the CESCR has urged states to take all necessary measures to ensure that undocumented immigrants in a state party “enjoy their economic, social and cultural rights fully and without discrimination”. Presumably this includes the right to work of undocumented immigrants, given that the principle of non-discrimination applies to everyone. ...

However in practice states are reluctant to protect undocumented immigrants' right to work, and thus immigrants in this situation are often subject to exploitation by employers due to the fear of losing their job or being deported. In light of this reality, the CESCR has welcomed the regularisation of migrant workers, and recommended that "the regularisation of the situation of these illegal residents, through the delivery of residence permits or naturalisation, is necessary".

Det foreligger i alle fall tre General Comments fra ØSK-komiteen som er særlig relevante for saksforholdet her. Det er GC No. 18, GC. No. 29 og GC No. 9. De er inntatt i juridisk utdrag til tingretten side 262, 273 og 296. Av plasshensyn går vi her bare inn på GC No. 18.

GC No. 18 gjelder *The right to work*. Det vises særlig til punkt 18, som understreker at retten til arbeid – uten diskriminering – også må gjelde for «All Migrant Workers and Members of Their Families ...». Under punkt 23, *Specific legal obligations*, fremgår:

23. States parties are under the obligation to *respect* the right to work by, inter alia, prohibiting forced or compulsory labour and refraining from denying or limiting equal access to decent work for all persons, especially disadvantaged and marginalized individuals and groups, including prisoners or detainees, members of minorities and migrant workers ...

Og videre fremgår i punkt 31, under *Core Obligations* for statene:

31. In general comment No. 3 (1990) the Committee confirms that States parties have a core obligation to ensure the satisfaction of minimum essential levels of each of the rights covered by the Covenant. In the context of article 6, this "core obligation" encompasses the obligation to ensure non-discrimination and equal protection of employment. Discrimination in the field of employment comprises a broad cluster of violations affecting all stages of life, ... Accordingly, these core obligations include at least the following requirements:

- (a) To ensure the right of access to employment, especially for disadvantaged and marginalized individuals and groups, permitting them to live a life of dignity
- (b) To avoid any measure that results in discrimination and unequal treatment ...

Etter de tiltaltes syn må dette bety at et absolutt forbud mot arbeid for personer som oppholder seg i Norge etter avslag på asylsøknad, ikke er forenlig med ØSK artikkel 6 jf. artikkel 2. Snarere synes det som en for å være i samsvar med konvensjonen må åpne for arbeid gjennom regularisering på nærmere vilkår.

4.4 **EMK artikkel 3 og artikkel 8, jf. menneskerettsloven §§ 2 og 3**

Uretturnerbare asylsøkere som oppholder seg i Norge har få rettigheter. Hvis de bor i statlig asylmottak vil de motta rundt 60 kr/dag. Retten til helsehjelp er sterkt avgrenset. De er ikke berettiget til trygd eller andre stønader. Uten egen arbeidsinntekt er de uten mulighet til å etablere seg i eget hjem og etablere familieliv mv.

Dette er en tilværelse som kan vedvare i mange år. For en av de personene som er omhandlet i tiltalebeslutningen, hvis identitet de tiltalte ikke kjenner til, er situasjonen endog etter politiets egen vurdering at han ikke har noe annet land å reise til. Hans situasjon er derfor formentlig

permanent, og han vil leve et liv *i limbo* inntil hans opphold i Norge ev. måtte bli regularisert på en eller annen måte. Fraværet av utsikten til å komme videre i livet har store menneskelige kostnader. Det fagkyndige vitnet Jone Schancke-Olsen beskrev for tingretten hvilken terapeutisk betydning det har å få tilbud om ordnede arbeidsforhold.

Selv om EMK art. 3 og art. 8 primært innebærer en forpliktelse for staten til å avstå fra inngrep, vil det også kunne utledes visse positive forpliktelser fra bestemmelsene. Retten til å ta arbeid vil være en forutsetning for å kunne etablere hjem og familieliv og dermed kunne være beskyttet etter EMK artikkel 8. Det vises til Marzari v. Italy og Botta v. Italy. EMDs avgjørelser er inntatt i juridisk utdrag til tingretten hhv. side 173 og 188. Selve muligheten til å arbeide og skaffe seg egen inntekt vil videre kunne løfte ureturnerbare asylsøkere ut av en langvarig, meningsløs tilværelse der livet står på vent, som i alle fall i en del situasjoner må kunne anses som nedverdiggende behandling i strid med artikkel 3.

4.5 Subsidiært – rettstridsreservasjonen – forholdet er ikke straffverdig

Utlendingsloven § 108 fjerde ledd fastslår at den som yter humanitær bistand til utlending som oppholder seg ulovlig i riket, ikke kan straffes for medvirkning til ulovlig opphold. Bestemmelsen er ikke direkte anvendelig her ettersom tiltalen lyder på bruk av utlendings arbeidskraft, jf. utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav a, og ikke ulovlig opphold.

Det er likevel på flere måter lite dekkende å si at Viste og Plog AS "gjør bruk av" utlendings arbeidskraft, som er gjerningsbeskrivelsen i § 108 tredje ledd bokstav a. Fremgangsmåten har vært nødvendig for få spørsmålet om betydningen av Grunnloven § 110 mv. prøvd for domstolene. Selv om de tiltaltes motivasjon er å oppnå rettsavklaring, og ikke gjennom sivil ulydighet gi humanitær bistand, har den visse likhetstrekk med det som etter § 108 fjerde ledd er straffri humanitær bistand.

5 STRAFFUTMÅLINGSANKEN

Det vises til anken. Det er flere forhold som må ha særlig betydning i formildende retning:

- 1) De tiltaltes primære ønske er å oppnå en rettsavklaring. De har ikke hatt andre fremgangsmåter tilgjengelig etter at det sivile søksmålet ble avvist av Gulating lagmannsrett.
- 2) Virksomheten har ikke hatt profittmotiv. Snarere tvert om – de tiltalte har hatt store kostnader, både økonomisk og menneskelig, som følge av virksomheten. Hovedinntekten i Plog AS har vært utleie av Arne Vistes egen arbeidskraft til offshoreindustrien. Tapt arbeidsinntekt for Plog AS fra olje og gass etter arbeidsledighet forårsaket av myndighetenes og mediernes forhåndsdømming, helt tilbake til NRK sitt oppslag 30. oktober 2015, estimeres til 3.384 timer á 1.030 kr tilsvarende 3.485.520 kr (ekskl. MVA). Tapt inntekt på boksalget fra pbok.no etter politiets beslag av datautstyr estimeres til ca 250.000. Videre er Plog AS påført 120.000 i renter og forsinkelsesgebyr på regnskapsrapporteringen som en følge av politiets beslag av datautstyr. I tillegg kommer alle store og små kostnader og ekstraarbeid forbundet med det samme databeslag og

tilhørende sperring av selskapets kontoer. Samlet økonomisk tap for Plog AS er omkring 4 millioner. Dette ville vært unngått dersom Arne Viste fikk tilgang til uavhengig domstolprøving ved stevningen 25. mars.2014, eller dersom det ble gitt anledning til å avklare saken hos domstol etter at den første ansettelsen meldt til politiet 15. juli.2015. Det vises til Grunnlovens § 95 og § 96, samt straffeprosessloven § 226 siste ledd.

- 3) Politiet har fullt ut og løpende vært holdt orientert om virksomheten. De faktiske forholdene er i all hovedsak erkjent, med den reservasjon som fremgår av anken for ansettelsesforholdene omhandlet i tiltalebeslutningen punktene s, u, aa, ab og ac.

6 PÅSTAND

Arne Viste og Plog AS vil for lagmannsretten nedlegge samme påstand som i tingretten.

Prinsipalt: Arne Viste og Plog AS frifinnes.

Subsidiært: Arne Viste og Plog AS anses på mildeste måte.

Oslo, 13. november 2019

Christian Reusch
advokat